

Sectorraad . . . . .
Praktijkonderwijs

**Servicedocument volledige opening praktijk- en beroepsonderwijs per 1 juli
2020**

Voorwoord

Het kabinet heeft op 24 juni 2020 besloten dat vanaf 1 juli – op basis van het advies van het OMT – de 1,5 meter afstand tussen leerlingen onderling in het voortgezet onderwijs wordt losgelaten. Dit geldt ook voor leerlingen in het vo die 18 jaar of ouder zijn. De afstand van 1,5 meter tussen onderwijspersoneel en leerlingen blijft wel gehandhaafd, net als tussen onderwijspersoneel onderling.

In de praktijklessen in het beroepsgerichte onderwijs, de praktische vakken, het praktijkonderwijs en in noodsituaties is het afstand houden tussen leerling en docent niet altijd mogelijk, dus daar houden leerlingen en docenten zoveel als mogelijk 1,5 meter afstand. Dit is een door het RIVM toegestane maatregel. Bij de vakken waar dit van toepassing is treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg. Dit overleg kan op verschillende manieren plaatsvinden: via een-op-een gesprekken, via een informatiebijeenkomst met het team of bijvoorbeeld via de PMR.

Vóór de zomervakantie mogen scholen de ruimte die vrijkomt door het schrappen van de 1,5 meter-regel tussen leerlingen desgewenst al gebruiken. Na de zomervakantie openen scholen hun deuren volledig. Daarmee accepteert het kabinet een beperkt risico op verdere verspreiding omdat de negatieve effecten van een langer durende beperkte openstelling zwaarder wegen. Dat betekent dat alle leerlingen weer op alle dagen naar school kunnen.

De hygiënemaatregelen van het RIVM blijven van kracht. In de Kamerbrief van het ministerie van VWS gaat het om:

- Een goede melding en monitoring van besmettingen;
- Het strikt toepassen van triage wanneer ouders/verzorgers en andere volwassenen (zijnde niet onderwijspersoneel) de school binnentreden (zie: rivm.nl/documenten/triage-bezoekers).
- Het strikt toepassen van de overige hygiënemaatregelen.

Naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen rondom Covid-19, nieuwe inzichten vanuit de praktijk dan wel nieuwe richtlijnen vanuit het kabinet en/of het RIVM kan het protocol herzien worden.

In dit servicedocument geven we aan:

- Wat de landelijke richtlijnen zijn, gebaseerd op het Protocol van de sociale partners (CNV Onderwijs, AOb, FvOV en de VO-raad). Dit in de vorm van een checklist voor scholen.
- Welke specifieke adviezen en tips er zijn voor scholen voor praktijk- en beroepsonderwijs.
- De oranje gearceerde richtlijnen dienen toegepast te worden i.v.m. veiligheids- en hygiënemaatregelen. De niet-gearceerde aanbevelingen zijn praktische adviezen voor de uitvoering van dit protocol.

Wij hopen dat het gebruik van dit document u het vertrouwen geeft om de school volledig te kunnen openen.

Met vriendelijke groet,

Nicole Teeuwen, voorzitter sectorraad Praktijkonderwijs

Jan van Nierop, voorzitter SPV

Met dank aan OQ Onderwijsadvies voor de penvoering.

De 1.5 meter samenleving in de school

Richtlijnen	Onze school voorziet hierin:
Vanaf 1 juli komt de 1,5 meter afstand tussen alle leerlingen onderling in het voortgezet onderwijs te vervallen.	
Vanaf 1 juli blijft tussen onderwijspersoneel en leerlingen, en tussen onderwijspersoneel onderling de 1,5 meter afstand wel gehandhaafd.	
In de praktijklessen in het beroepsgerichte onderwijs, de praktische vakken, het praktijkonderwijs en in noodsituaties is het afstand houden tussen leerling en docent niet altijd mogelijk, dus daar houden leerlingen en docenten zoveel als mogelijk 1,5 meter afstand. Dit is een door het RIVM toegestane maatregel. Bij de vakken waar dit van toepassing is treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg. Dit overleg kan op verschillende manieren plaatsvinden: via een-op-een gesprekken, via een informatiebijeenkomst met het team of bijvoorbeeld via de PMR.	
Vóór de zomervakantie mogen scholen de ruimte die vrijkomt door het schrappen van de 1,5 meter-regel tussen leerlingen desgewenst al gebruiken. Na de zomervakantie openen scholen hun deuren volledig.	
Bij de ingang van iedere school worden de geldende veiligheids- en hygiënemaatregelen zichtbaar gecommuniceerd.	
Zorgverlening in de school kan worden opgestart.	
Adviezen / tips:	
<ul style="list-style-type: none"> - Wanneer er sprake is van gedragsproblemen of agressief gedrag bij leerlingen is schoolbeleid leidend met in achtname van RIVM-normen. - Stel een draaiboek op met concrete uitwerkingen en afspraken binnen de school. - Honoreer tips van collega's met hele praktische oplossingen bij het geven van een invulling aan de landelijke richtlijnen. 	

Hygiëne en de school

Richtlijnen	Onze school voorziet hierin:
<p>DE RIVM-richtlijnen zijn leidend. Dat betekent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Volwassenen en leerlingen houden anderhalve meter afstand van elkaar. Dit geldt ook voor volwassenen onderling. - We wassen onze handen meerdere keren per dag goed ten minste 20 seconden. Dit gebeurt in ieder geval bij binnenkomst in het lokaal, voor de pauze, na de pauze en na toiletbezoek. - We schudden geen handen. - We hoesten en niezen in onze elleboog. - We zitten niet aan ons gezicht. 	
<p>In de praktijklessen in het beroepsgerichte onderwijs, de praktische vakken, het praktijkonderwijs en in noodsituaties is het afstand houden tussen leerling en docent niet altijd mogelijk, dus daar houden leerlingen en docenten zoveel als mogelijk 1,5 meter afstand. Dit is een door het RIVM toegestane maatregel. Bij de vakken waar dit van toepassing is treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg. Dit overleg kan op verschillende manieren plaatsvinden: via een-op-een gesprekken, via een informatiebijeenkomst met het team of bijvoorbeeld via de PMR.</p>	
<p>Een personeelslid/leerling met de volgende (luchtweg)klachten blijft thuis bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neusverkoudheid. • Hoesten. • Moeilijk ademen/benauwdheid. • Koorts boven 38 graden. • Plotseling verlies van reuk of smaak. 	
<p>Een personeelslid/leerling blijft thuis als iemand in het huishouden koorts boven 38°C en/of benauwdheidsklachten heeft</p>	
<p>Een personeelslid/leerling mag weer naar school als iedereen binnen het huishouden 24 uur geen klachten heeft.</p>	
<p>Een personeelslid/leerling die positief getest is op Covid-19 moet tenminste 7 dagen thuisblijven na start van de symptomen, en uitzieken. Het personeelslid/leerling mag pas weer naar school als hij/zij na deze 7 dagen ook 24 uur geen klachten meer heeft. Zie ook https://lci.rivm.nl/leefregels.</p>	
<p>Als iemand in het huishouden van het personeelslid/leerling positief getest is voor COVID-19, moet hij/zij 14 dagen thuisblijven (omdat de gezinsleden tot en met 14 dagen na het laatste contact met deze persoon nog ziek kunnen worden). Het personeelslid/leerling kan weer naar school als iedereen in het huishouden 24 uur klachtenvrij is.</p>	
<p>In elk lokaal zijn papieren zakdoeken, water en zeep, of desinfecterende handgel aanwezig, om handen te wassen en de tafels schoon te maken.</p>	
<p>Bij binnenkomst in het lokaal wassen leerlingen en docenten hun handen met water en zeep, of desinfecterende handgel. Dit vereist heldere instructies</p>	
<p>Docenten en ander onderwijspersoneel nemen na binnenkomst hun eigen tafels af met water en zeep/allesreiniger (geen desinfectiemiddel) en herhalen dit bij het verlaten van het lokaal. Materialen die door meerdere docenten worden gebruikt, worden met regelmaat schoon gemaakt. Dit geldt ook voor werkplekken en gereedschappen in praktijklokalen.</p>	
<p>In ieder lokaal zijn prullenbakken aanwezig. Deze worden dagelijks geleegd.</p>	

Indien mogelijk: lucht de lokalen tussen de lessen door, door de ramen open te zetten.	
Zorg ervoor dat personeel zo weinig mogelijk rondloopt tijdens een les.	
Schoolbesturen voldoen aan hun Arbowetverplichtingen als zij hun werknemers voorlichten over de maatregelen die zij tegen de besmettingsrisico's hebben getroffen en hen instrueren over de wijze waarop zij de RIVM-richtlijnen moeten naleven. Besturen dienen toe te zien op het naleven van de instructies. Werkgevers voeren hierover overleg met de PMR.	
Adviezen / tips:	
<ul style="list-style-type: none"> - Bespreek met de leerlingen, ouders en de collega's de RIVM-richtlijnen en hoe hier in de praktijk eenduidig invulling aan gegeven gaat worden. - Stel als school gedragsregels op over hoe om te gaan met de maatregelen binnen de school. Bestaande huisregels van de school kunnen daarbij worden aangevuld met richtlijnen die door het RIVM zijn opgesteld. Maak deze visueel zichtbaar voor personeel, ouders/verzorgers en leerlingen. - Vanuit de VO-raad zijn posters met de belangrijkste voorzorgsmaatregelen beschikbaar gesteld die scholen kunnen downloaden en uitprinten. - Maak de school dagelijks intensief schoon. De nadruk ligt daarbij op contactpunten en de toiletbediening, alsmede de materialen waarmee docenten in aanraking komen. - Benoem een of meerdere personeelsleden die verantwoordelijk worden gesteld voor de uitvoering van de veiligheids- en hygiënemaatregelen. - Voorzie de prullenbakken van een deksel en leeg deze dagelijks. 	

Gezondheid en de school

Richtlijnen	Onze school voorziet hierin:
Conform richtlijn RIVM: wanneer een leerling gedurende de dag klachten ontwikkelt (koorts, neusverkoudheid, hoesten en/of moeilijk ademen/benauwdheid) gaat de leerling naar huis. Ouders/verzorgers worden hierover geïnformeerd. Ook eventuele broers of zussen worden bij koorts en/of benauwdheidsklachten hierover geïnformeerd en naar huis gestuurd.	
Conform richtlijn RIVM: wanneer een personeelslid gedurende de dag klachten ontwikkelt (koorts, neusverkoudheid, hoesten en/of moeilijk ademen/benauwdheid) gaat het personeelslid naar huis.	
Leerlingen die behoren tot een risicogroep kunnen worden vrijgesteld van fysiek onderwijs. Dit is de beslissing van ouder(s)/verzorger(s) in overleg met de school. Bij langdurig thuisblijven van de leerling treden de reguliere processen rondom passend onderwijs in werking.	
Leerlingen van wie gezinsleden tot de risicogroep behoren kunnen worden vrijgesteld van fysiek onderwijs. Dit is de beslissing van ouder(s)/verzorger(s) in overleg met de school. Bij langdurig thuisblijven van de leerling treden de reguliere processen rondom passend onderwijs in werking.	
Bij een ongewoon aantal leerlingen met klachten neemt de school contact op met de GGD. Deze passage kan worden herzien op het moment dat het testbeleid wijzigt.	
Iedereen met aan Covid-19 gerelateerde klachten kan zich laten testen. Zie met betrekking tot de instructies ook https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/testen	
Onderwijspersoneel dat gezond is, is beschikbaar voor het verzorgen van het onderwijs op de school.	
Een personeelslid dat niet tot de risicogroep behoort (en dus op locatie werkt) maar zich wel ernstig zorgen maakt, gaat hierover in gesprek met zijn werkgever. In dat gesprek wordt beoordeeld of en hoe tot afspraken gekomen kan worden over de precieze invulling van de werkzaamheden. Medische informatie van de werknemer hoeft niet gedeeld te worden met de werkgever of collega's. De bedrijfsarts kan hierbij worden betrokken.	
Onderwijspersoneel dat behoort tot <u>medische risicogroepen</u> krijgen het advies om niet deel te nemen aan het onderwijsproces op locatie (dit is de keuze van de medewerker in overleg met de werkgever). Over de invulling van het werken op afstand voert de werknemer overleg met de werkgever.	
Onderwijspersoneel met gezinsleden/huisgenoten die behoren tot <u>medische risicogroepen</u> krijgen het advies om niet deel te nemen aan het onderwijsproces op locatie (dit is de keuze van de medewerker in overleg met de werkgever). Over de invulling van het werken op afstand voert de werknemer overleg met de werkgever.	
In het geval dat er binnen een school docenten zijn die tot de medische risicogroepen behoren, of risico's in de thuissituatie hebben, kan een school besluiten, in overleg met de medezeggenschap en de docent(en) in kwestie - of en op welke wijze onderwijs op afstand wordt geboden. Hierbij wordt in ieder	

geval meegenomen dat een docent niet <i>op hetzelfde moment</i> afstandsonderwijs en fysiek onderwijs geeft. Daarnaast wordt rekening gehouden met de belastbaarheid en normjaartaak van medewerkers.	
Adviezen / tips:	
<ul style="list-style-type: none"> - Ga in gesprek met de collega's en deel het algemeen beleid. - Indien sprake is van een individuele kwestie, bespreek dit persoonlijk met betreffende collega. - Maak – waar nodig – gebruik van de bedrijfsarts of collega arbodienst wanneer individuele situaties daar om vragen.	

Activiteiten in en rondom het schoolgebouw

Richtlijnen	Onze school voorziet hierin:
Personeelskamer inrichten zodat 1,5 meter afstand gehouden kan worden.	
De kantine kan open. De school gaat met de cateraar in gesprek over de wijze waarop de kantine open kan, met inachtneming van de veiligheids- en hygiënemaatregelen.	
Gespreide pauzes kunnen bijdragen aan het verminderen van de piekdruk op de gangen, in de aula of kantine.	
Scholen maken afspraken met de regionale vervoerder over het gebruik van openbaar vervoer.	
Scholen van wie dagelijks minder dan 100 leerlingen met het OV naar school gaan zijn, na eenmalige afmelding bij de vervoerder, uitgezonderd van deze afspraken. De volledige afspraken en het proces vindt u in het 'Afsprakenkader Veilig Vervoer VO'.	
Om de druk op het openbaar vervoer te kunnen blijven verlagen, worden leerlingen (en personeel) verzocht om zoveel mogelijk op de fiets te komen dan wel zich te laten brengen en halen door een ouder/verzorger.	
Ouders kunnen worden uitgenodigd op school (voor bijvoorbeeld oudergesprekken of vieringen) met het strikt toepassen van triage en de inachtneming van de veiligheids- en hygiënemaatregelen. Scholen worden geadviseerd hier terughoudend mee om te gaan en zoveel mogelijk rekening te houden met rustige tijdstippen. Online contact tussen school en ouders wordt geadviseerd.	
Voor groepsactiviteiten zoals studiereizen, vieringen, voorstellingen en excursies gelden de algemene richtlijnen vanuit de overheid voor bijeenkomsten buiten het reguliere lesaanbod. De afweging over het al dan niet organiseren van groepsactiviteiten wordt op school- of bestuursniveau gemaakt binnen de richtlijnen van het RIVM. In het geval van buitenlandse reizen is het noodzakelijk de nationale en lokale afspraken te kennen, en rekening te houden met het feit dat deze snel kunnen wijzigen.	
Adviezen / tips:	
<ul style="list-style-type: none"> - Om de 1,5 meter afstand tussen leerlingen en onderwijspersoneel, en tussen personeel onderling zo goed mogelijk te waarborgen, kunnen vaste looproutes of looppaden binnen de school worden aangebracht. - Voorzie praktijklokalen van looproutes en afstandsstrepen, zoals in winkels. 	

Onderwijsinhoud en stages

Richtlijnen	Onze school voorziet hierin:
Besteed specifiek aandacht aan praktische vakken met meer contact tussen leerling en docent. Pas de praktische activiteiten zoveel mogelijk aan, waarbij 1,5 meter afstand tussen docent en leerling zoveel mogelijk blijft gewaarborgd. Indien het waarborgen van de 1,5 meter afstand niet mogelijk blijkt worden bepaalde onderdelen waar mogelijk op een andere manier georganiseerd (bewegingsonderwijs, handvaardigheid, techniek etc.). Dit is een – door het RIVM toegestane - afwijking van de landelijke maatregelen. Bij de vakken waar dit van toepassing is treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg.	
Het in groepsverband geforceerd verheffen van de stem is verboden.	
Bij het in groepsverband geforceerd verheffen van de stem gaat het om onder meer hard meezingen bij concerten en optredens, spreekkoren en schreeuwen. Koren en zangensembles kunnen wel weer repeteren en optreden. Het RIVM stelt een advies op met betrekking tot de voorwaarden waaronder dit mogelijk is. Dit afwegingskader is op korte termijn beschikbaar ¹ . Tot die tijd wordt het afgeraden om op school te zingen.	
Het bewegingsonderwijs kan vanaf 1 juli zowel buiten als binnen worden gegeven. Zie ook www.kvlo.nl voor het protocol LO voor VO en VSO/PRO.	
Stages van leerlingen kunnen doorgang vinden als de richtlijnen van het RIVM en van de sector waarin de stagiair werkzaam is worden nageleefd door de leerling en de stageorganisatie.	
Adviezen / tips:	
<ul style="list-style-type: none"> - Werkplekken worden, door een daartoe aangestelde verantwoordelijke, aan leerlingen toegewezen. - Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals veiligheidsbrillen, laskappen, schorten, vakkleding, handschoenen et cetera) worden door slechts één persoon gebruikt. Voor een volgende gebruiker moeten de beschermingsmiddelen eerst gereinigd en gedesinfecteerd worden. - Bij gevaarlijke machines (bijv. draai- en freesbanken) controleert de docent eerst de instellingen voordat de leerling de opdracht verder mag uitvoeren. - Bij elektrische schakelingen wordt de schakeling eerst door de docent gecontroleerd, voordat de schakeling van spanning wordt voorzien. - Bedieningsknoppen en panelen van machines en apparaten worden na de les gedesinfecteerd. - Voor zover mogelijk worden bedieningspanelen en toetsenborden voorzien van hernieuwbare folie. - Stem met de aanbieder van branchegerichte cursussen af hoe de examinering plaats kan blijven vinden met inachtneming van de RIVM-maatregelen. - Als vanuit het schoolbeleid stages worden aangeboden is het advies de richtlijnen van het RIVM centraal te stellen, vanuit school en vanuit het stagebedrijf. 	

¹ Citaat uit Kamerbrief VWS dd. 24 juni 2020

- Advies is om leerlingen en ouders/verzorgers in te laten stemmen met het volgen van een stage.
- Leg het schoolbeleid ten aanzien van stages – dus eigen keuzes binnen de RIVM-richtlijnen – vast.
- Vraag indien nodig een verlenging van de verblijfsduur aan voor Pro-leerlingen bij wie de doelstellingen voor een succesvolle uitstroom nog niet behaald zijn vanwege de Corona maatregelen.
- Overweeg of het mogelijk is om het laatste jaar van het VO en het eerste jaar van het MBO in elkaar te schuiven, de wet doorlopende leerroutes biedt hiertoe mogelijkheden.